

Woensdag 3 oktober 1917 – ochtendeditie

Berlijn, 2 oktober. De 30^e september heeft in de Thaliazaal te Antwerpen een vredesbetoging van de Bond voor de Wereldvrede (afdeling Antwerpen) plaatsgevonden, waaraan ongeveer 2000 personen deelnamen. Met algemene stemmen werd een resolutie aangenomen, waarin voor een vrede zonder annexatie en schadevergoeding wordt opgekomen en die zich tegen de voortzetting van de oorlog tot het bitter einde keert. Redevoeringen werden gehouden door de afgevaardigden Hendrikx (katholiek), Augusteyns (liberaal), Joris (sociaaldemocraat) en een vertegenwoordigster van de vrouwenbeweging.

De oorlog.

Men schrijft ons, naar aanleiding van een bericht over een betoging der Vlaamse activisten op 16 september te Antwerpen tegen kardinaal Mercier:

Van een zeer betrouwbaar en hoogstaand ooggetuige vernam ik, dat deze zaak zeer overdreven is voorgesteld in de Nederlandse kranten en met de meeste beslistheid bevestigde hij de volgende feiten:

1°. Dat kardinaal Mercier nog nooit zo warm en langdurig is toegejuicht dan juist bij die gelegenheid.

2°. Dat de tegenbetoging uitging van enkele snaken van 18 tot 20 jaar en van een paar onderwijzeressen, welke door de menigte zijn uitgejouwd en vervolgd van de St. Joriskerk af, door de St. Jorisstraat tot in de Leemstraat. De verontwaardiging was algemeen.

3°. Dat het absoluut onwaar is, dat er ook maar één priester tussen de activistische betogers was.

Schadevergoeding aan België.

Men schrijft ons:

Nu voor goed de kwestie van het herstel van België aan de orde gesteld is, ook in Duitsland, en nu door België en de entente nog eens ten overvloede herhaald wordt, dat men zich niet kan tevreden stellen met het onafhankelijk verklaren van het besprongen land, maar ook een vergoeding voor de berokkende schade zal moeten eisen, komt het te pas een beraming van die schade op te maken.

Het spreekt vanzelf, dat men zich niet kan begeven aan het opmaken van de verliezen, door de Belgen geleden tengevolge van de oorlogstoestand, wanneer men niet kan beschikken over al de documenten van officiële en particuliere aard, die de Belgische regering dag aan dag verzamelt.

Laten wij voorlopig alleen rekenschap houden met de verliezen, die met stelligheid kunnen gehaald worden uit de verschenen Duitse documenten. De daaruit volgende verarming kan men schatten op een minimum van acht miljard frank, een overweldigende som in verhouding tot de grootte van het land. Deze som is gemakkelijk op te maken uit de volgende posten:

1. De oorlogscontributie. Ze was eerst voor één jaar vastgesteld, in november 1915 werd zij "bis auf weiteres" bestendig gemaakt, met maandelijks storting. Van december 1914 tot november 1916 bedroeg ze 40 miljoen frank per maand, van november 1916 af, 50 miljoen frank per maand. Dit maakt tot einde augustus 1917: één miljard 440 miljoen frank.
2. Tevoren had het stelsel der afzonderlijke oorlogscontributies en boeten geheerst, opgelegd aan de provincies, steden en dorpen. Daarvan is geen officiële staat verschenen in het

Gesetz- und Verordnungsblatt voor België, daar de meeste opgelegd werden voor het einde van het jaar 1914. Uit de oorlogspers, ook uit de Duitse, zijn de voornaamste ons wel bekend. Zo moest Brussel met zijn provincie 40 miljoen, Doornik 2 miljoen, de provincie Luik 50 miljoen, de stad Luik 20 miljoen, de stad Namen 32 miljoen, Roeselare 1,5 miljoen opbrengen. Bovendien hadden de steden en dorpen zeer dikwijls boeten te betalen voor vaderlandslievende manifestaties, voor beschadigingen aangebracht aan militaire werken, voor vliegeraanvallen van de geallieerden. Men mag deze post gerust schatten op 200 miljoen.

3. De opvoedingen van grondstoffen en producten zowel ten bate van de industrie in Duitsland en van het leger aan het westelijk front als van het bezettingsleger – waarvoor zij alleen mochten gelden – hebben het grootste verlies veroorzaakt. Op welk een uitgebreide voet die rekwisities gedaan werden en met welk een Duitse stelselmatigheid, moge blijken uit wat dr. L. Ganghofer daarover schrijft in het Beierse officieuze blad. Münchener Neueste Nachrichten in zijn 12^e artikel verschenen in het nr. van 26 februari 1915:

In drie maanden tijd heeft het veroverde land voor 3/5 de benodigdheden van het leger verschaft. Nu nog, hoewel de bruikbare voorraden van het bezette gebied schaarser worden, bezorgt het nog 2/3 van wat ons westelijk leger nodig heeft. Daardoor kan men, bij een gemiddelde schatting, opmaken dat Duitsland er 3,5 tot 4 miljoen mark per dag mee bespaart. Deze winst van de Duitse zegepraal wordt nog in ruime mate vergroot door de profijten van de economische oorlog, gevoerd, in overeenkomst met de voorschriften van het volkenrecht, tegen het veroverde land, namelijk door het in gebruik nemen van de staatsbezittingen, in enorme hoeveelheden uit België en het noorden van Frankrijk vervoerd naar Duitsland, als oorlogsbuit,

voorraden, graan, wollen stoffen, metaal, kostbaar hout en andere producten ... Wat Duitsland bespaart en wint tengevolge van deze economische oorlog, door helder handelsinzicht geleid, mag men opnieuw, per dag schatten op 6 tot 7 miljoen mark, zodat het totaal profijt door het Duitse keizerrijk gerealiseerd achter het westelijk front, sedert de aanvang van de oorlog, kan geschat worden op ongeveer 2 miljard, wat voor Duitsland een schitterende overwinning is, vertegenwoordigd door besparing en verrijking van de economische kracht, en voor de vijand een verpletterende nederlaag, die beantwoordt aan de uitputting van alle financiële bronnen van het gebied, dat wij hem ontrukkt hebben”.

Hier mag nog de getuigenis bijgevoegd worden van gouverneur-generaal von Bissing, gegeven in zijn zogenaamd politiek testament, dat Das grössere Deutschland publiceerde in zijn nr. van 19 mei 1917. “Vooraleer het militair en strategische standpunt te verlaten, is het nodig dat ik nog wijs op het feit, dat het industrieel gebied van België een grote waarde heeft niet alleen in vreedstijd maar ook in oorlogstijd. Het aanvullend voordeel dat wij in deze oorlog getrokken hebben uit de Belgische industrie door het wegnemen van machines, enz. is van even hoge waarde als het nadeel berokkend aan de vijand, die beroofd is van deze versterking van zijn strijdkracht. Het onmiddellijk belang van de Belgische industriestreek voor het voeren van de oorlog is nog niet alles. Wat zou onze in- en uitvoerpolitiek met Holland en de noordelijke landen geworden zijn, als wij niet hadden kunnen beschikken over kolen? De 23 miljoen ton jaarlijks uit het Belgisch kolenbekken gehaald hebben ons op het vasteland het monopolie gegeven, dat bijgedragen heeft om ons bestaan te verzekeren.”

Wanneer wij veronderstellen, dat van de 2 miljard, in dit opzicht door Ganghofer vermeld, de helft uit België komt, dan zullen wij

zeer zeker niet overdrijven. En dan gaat de rekening slechts tot februari 1915.

4. Volledige gegevens omtrent het vernietigen van waarden, eigendommen, landerijen, enz., heb ik niet kunnen vinden.
Ik moet mij hier beperken bij één cijfer, gegeven door de officiële Norddeutsche Allgemeine Zeitung van 29 december 1914, waarin dit verlies geschat wordt, alleen voor de eerste vijf maanden van de oorlog, op 5 miljoen.
5. Vooralsnog zijn moeilijk te schatten de verliezen, veroorzaakt door het wegnemen van de machines en werktuigen uit tal van nijverheidsgerichten en het vervoeren ervan naar Duitsland. Het gaat nog immer zijn gang, en de staten daarvan worden voortdurend langer. Begrijpelijkerwijze worden daarover geen cijfers gepubliceerd van Duitse zijde.
6. Nog minder te schatten is de grote schadepost, veroorzaakt door de gedwongen werkloosheid en het wegvoeren van arbeiders uit het eigen land: dit betekent niet alleen een verminderen van de huidige productie, maar ook een verzwakken van het productievermogen voor de toekomst.

Wanneer wij nu slechts onze berekening laten berusten op de stellige gegevens, van Duitse zijde komend, dan raken wij tot een ronde beraming van 8 miljard schade, waarbij dan niet eens de laatste twee posten gerekend zijn, en de andere nog niet volledig kunnen medegedeeld worden.

Acht miljard reeds. En daarmee is België nog niet "hersteld". Ook niet als men de doden vergeet, en het morele leed, en het lichamelijk lijden van velen. Men moge dit in deze dagen bedenken, en niet te licht heen praten over het geval België.

Men meldt ons uit Oostburg:

Gedurende de dag is er hevig kanongebulder gehoord uit de richting tussen de kust en Ieper.

Woensdag 3 oktober 1917 – avondeditie

Londen, 2 oktober. Officieel bericht over de werkzaamheid in de lucht. De eerste oktober belemmerde tot 's avonds een dichte grond damp het werk in de lucht. Daarna hebben onze vliegtuigen met succes waarnemingen verricht voor de artillerie en verscheidene foto's genomen. Bij dag en bij nacht zijn weer bomaanvallen ondernomen. Het vliegveld van Gontrode is tweemaal aangevallen en men zag verscheidene bommen ontploffen op de loodsen. Verder hebben onze vliegers twee aanvallen gedaan op de Duitse lange afstandskanonnen en twee op vijandelijke inkwartieringsplaatsen in de gevechtszone. In de loop van september hebben onze vliegers 125 ton bommen geworpen op verschillende doelen.

De vijandelijke luchtstrijdkrachten waren gedurende de loop van de nacht niet bijzonder actief, maar ze deden toch enige bomaanvallen. Vijf Duitse machines zijn op de grond gebracht. Drie andere werden stuurloos naar omlaag gedreven. Wij missen twee vliegmachines.

Londen, 2 oktober. Officieel bericht van de admiraliteit: Britse watervliegtuigen hebben de 30^e september bommen geworpen op het vliegveld St.-Denijs-Westrem. Ze vielen tussen de loodsen, waarvan er een, aan de zuidzijde van het vliegveld, in brand vloog. Men kon de brand 30 mijl in de omtrek zien.

Ook zijn er bommen geworpen op de schutsluizen van Zeebrugge.

Een tweede bomaanval op het vliegveld van St.-Denijs-Westrem hebben wij de 1^e oktober overdag ten uitvoer gebracht. Er werden

verscheidene treffers waargenomen. Twee loods en aan de zuidoostelijke hoek van het vliegveld raakten in brand. De grote loods aan de zuidzijde van het vliegveld, die bij een vorige aanval in brand geschoten was, bleek geheel te zijn uitgebrand.

Berlijn, 3 oktober. Officieel. Legergroep Rupprecht: Aan de kust en tussen Langemark en Zandvoorde nam gisteren de artilleriestrijd weer tot grote hevigheid toe. Op de middelste vakken van het slagfront kwam het tot uiterst sterk vuur. 's Ochtends matte de vijand zich opnieuw, maar geheel tevergeefs, af, om het daags te voren door ons ten noorden van de weg Menen-leper veroverde terrein terug te nemen.

Men meldt ons uit Oostburg:

Gisteravond was het buitengewoon levendig in de lucht. Van acht uur af tot tien uur was het geronk der vliegtuigen niet van de lucht en telkens waren zij boven ons grondgebied. Een was er zelfs een heel eind Zeeland in gevlogen daar wij het geronk lang konden volgen uit de richting van Vlissingen. Zeebrugge was weer het mikpunt voor talrijke bommen, telkens zag men het rozige licht tegen de lucht schitteren. Om tien uur waren er een paar vliegers met elkaar in gevecht; het schieten met de machinegeweren kon men duidelijk waarnemen. Het was soms een waar bombardement in de lucht.

Wij vinden in de buitenlandse bladen nog enkele treffende feiten vermeld over de gesneuvelde Franse vlieger kapitein Guynemer. Deze was nog slechts 23 jaar en een schuchter, bescheiden jongmens. Hij was tener en zwak van natuur, zo zelfs dat hij tot vijf maal toe voor de militaire dienst was afgekeurd voor hij werd afgenomen. Twintig maal was hij met lof vermeld in de rapporten; tweemaal was hij gekwetst. Zijn grootste heldenfeiten verrichtte hij

op 25 mei 11., toen hij op één dag vier vijandelijke vliegtuigen neerschoot. Guynemer had verscheidene orden.

Enige tijd geleden vroeg een dame hem, welke onderscheiding hun nu nog kon verdienen; en het antwoord was: "Slechts één, een houten kruis."